

**ФІНАНСОВИЙ МЕНЕДЖМЕНТ СТРАХОВИХ
КОМПАНІЙ УКРАЇНИ**

ЗМІСТ

ВСТУП	3
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИКО – МЕТОДИЧНІ АСПЕКТИ ФІНАНСОВОГО МЕНЕДЖМЕНТУ СТРАХОВИХ КОМПАНІЙ	5
РОЗДІЛ 2. ОЦІНКА ФІНАНСОВОГО МЕНЕДЖМЕНТУ СТРАХОВИХ КОМПАНІЙ УКРАЇНИ	12
РОЗДІЛ 3. НАПРЯМИ УДОСКОНАЛЕННЯ ОРГАНІЗАЦІЇ ФІНАНСОВОГО МЕНЕДЖМЕНТУ У НАСК «ОРАНТА» М. КИЇВ	22
ВИСНОВКИ	29
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	31
ДОДАТКИ	35

ВСТУП

Актуальність теми. Ефективність управління діяльністю страхової компанії значною мірою визначається рівнем розвитку її фінансового менеджменту. Це невід’ємна складова її загального менеджменту, оскільки дозволяє ефективніше вирішувати економічні та фінансові цілі. Тому, обґрунтування напрямів удосконалення організації фінансового менеджменту страхових компаній набуває особливо актуального значення.

Питанням вивчення проблематики фінансового менеджменту страхових компаній присвячені праці таких вітчизняних учених, до числа яких належать О. М. Антонова [1], І. Ю. Кисільова [2], В. М. Олійник [3], Н. В. Ткаченко [4], Г. В. Чернова [5], О. О. Шакура [6], О. В. Шевчук [7], Л. В. Шірінян [8], та ін.

Мета дослідження. Метою є обґрунтування теоретико-методичних засад фінансового менеджменту страхових компаній та обґрунтування практичних рекомендацій щодо організації фінансового менеджменту у НАСК «Оранта» м. Київ.

Відповідно до сформульованої мети було визначено і вирішено комплекс теоретичних, науково-методичних і практичних задач:

- розкрити суть і значення фінансового менеджменту страхових компаній;
- систематизувати показники оцінки фінансової надійності страхових компаній;
- проаналізувати ринок страхових послуг;
- обґрунтувати використання репутаційно-іміджевого підходу для оцінки фінансової стійкості НАСК «Оранта» м. Київ;

Об’єктом дослідження є фінансовий менеджмент страхової компанії.

Предметом дослідження є сукупність теоретико-методичних та практичних аспектів організації фінансового менеджменту в страховій компанії.

Методи дослідження. У роботі для вирішення поставлених задач було використано наступні методи: *монографічний* – для вивчення та теоретичного

узагальнення сучасних наукових досліджень з питань фінансового менеджменту страхових компаній; *порівняльний аналіз* – для зіставлення фактичних даних діяльності страхових компаній різних періодів; *графічний* – для наочного відображення результатів дослідження; *абстрактно-логічний метод* – у процесі формування теоретичних узагальнень та висновків.

Інформаційною базою дослідження виступають нормативно-правові акти, що регламентують організацію фінансового менеджменту страхових компаній; зведені статистичні дані Національної комісії, що здійснює державне регулювання у сфері ринків фінансових послуг, Національної комісії з цінних паперів та фондового ринку; Інтернет-ресурси; монографічні, періодичні та довідкові публікації; результати власних досліджень і розрахунків.

Наукова новизна одержаних результатів полягає в комплексному теоретичному обґрунтуванні шляхів удосконалення організації фінансового менеджменту в НАСК «Оранта» м. Київ, в процесі чого: удосконалено методику оцінки фінансової стійкості страхової компанії та уточнено загальну систему показників, які сформовані у п'ять груп; обґрунтовано використання репутаційно-іміджевого підходу у взаємодії системи фінансової стійкості страхової компанії із зовнішніми користувачами, які пропонується об'єднати в загальну групу «стейкхолдери».

Практичне значення одержаних результатів Розроблені автором пропозиції, висновки та результати випускної магістерської дипломної роботи доведено до рівня рекомендацій, що знашли впровадження у практичну діяльність ПАТ НАСК «Оранта» Миколаївської обласної дирекції (довідка від 30.01.2019р. №14).

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИКО – МЕТОДИЧНІ АСПЕКТИ ФІНАНСОВОГО МЕНЕДЖМЕНТУ СТРАХОВИХ КОМПАНІЙ

Досить важливу роль для кожної страхової компанії відіграють фінансові ресурси, в основному грошові кошти, кількість яких постійно змінюється в залежності від збільшення чи зменшення дебіторської і кредиторської заборгованості. Із усіх ресурсів саме грошові ресурси необхідно постійно контролювати і регулювати, так як вони забезпечують стабільне та надійне функціонування організації [9].

Фінансова діяльність страхових організацій – це система організації фінансового забезпечення функціонування страховика та досягнення ним намічених цілей.

Завдання фінансової діяльності страхових компаній:

1. Фінансове забезпечення всіх напрямів діяльності страховика і насамперед основної (страхової) діяльності.
2. Досягнення необхідного розміру результативних показників діяльності страхової організації.
3. Виконання фінансових зобов'язань перед страхувальниками, власниками (засновниками, акціонерами), бюджетом та державними цільовими фондами, кредиторами, інвесторами та ін.
4. Мобілізація фінансових ресурсів в обсязі, необхідному для збільшення власного капіталу та фінансування подальшого розвитку страховика.
5. Забезпечення ефективного та цільового розподілу і використання фінансових ресурсів.
6. Пошук резервів збільшення доходів, прибутку, а також підвищення рентабельності та платоспроможності страхової компанії.

Зазначимо, що страхуванню як виду підприємницької діяльності притаманна підвищена ризикованість, що позначається на характері та якості

фінансових відносин у цій сфері. Формування ресурсного потенціалу страховика, як суб'єкта фінансового сектору, відбувається лише при найповнішому поєднанні його частин: фінансової складової, інформаційних і трудових ресурсів.

Погоджуємося із думкою Н. Нагайчука, що капітал страховика є основою його діяльності й сукупності фінансових ресурсів: власних, залучених чи позичених, які перебувають у розпорядженні страховика і використовуються для забезпечення його діяльності та отримання прибутку [10]. Розглянемо склад капіталу страхової компанії (рис.1.1).

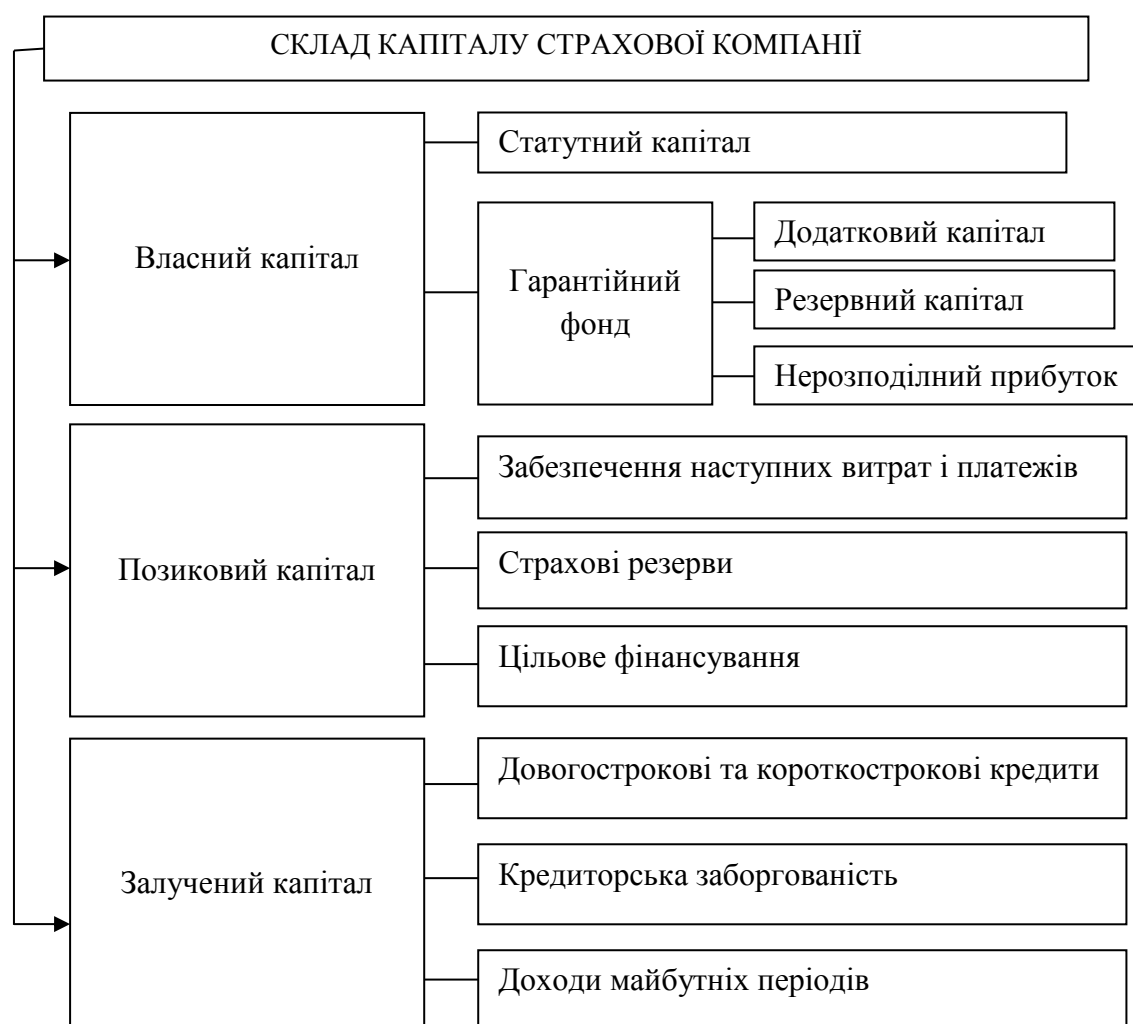

Рисунок 1.1 Склад капіталу страхової компанії

Джерело: побудовано автором за матеріалами [10]

Базову роль у структурі ресурсів страховиків відіграє саме їх власний капітал, з яким ототожнюють кошти, які належить страховій компанії на праві власності та представлений статутним та гарантійним фондом, який у свою чергу включає додатковий, резервний капітал і нерозподілений прибуток. Вони виконують функцію фінансової гарантії виконання перед страхувальниками своїх зобов'язань згідно з договорами страхування.

Одним із найбільш важливих і складних завдань, що вирішуються у процесі фінансового управління страховиком є саме оптимізація структури капіталу. Оптимальна структура капіталу становить таке співвідношення використання власного і залученого капіталу, за якого забезпечується оптимальне співвідношення між коефіцієнтом фінансової рентабельності і коефіцієнтом фінансової стійкості і максимізується його ринкова вартість [11].

Етапи оптимізації структури капіталу страхової компанії представлено на рисунку 1.2.

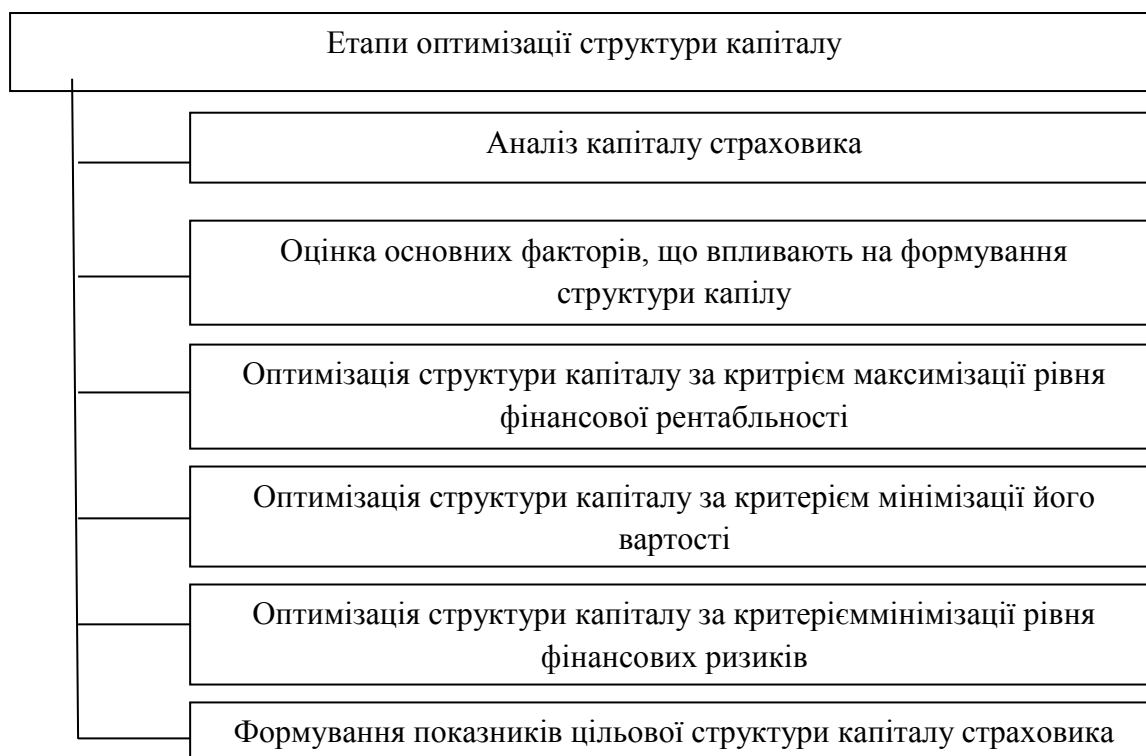

Рисунок 1.2 **Етапи оптимізації структури капіталу страховика**

Джерело: побудовано автором за матеріалами [11]

Подальший успіх діяльності страхової компанії залежить від раціонально створеної нею системи управління.

Оскільки більшість страховиків України мають статус акціонерного товариства, то управління ними, здійснюється загальними зборами акціонерів, якими обирається Рада директорів, що створює правління та обирає голову правління.

Управління капіталом страхової організації передбачає виконання ряду завдань, які розглядаємо у табл. 1.1.

Таблиця 1.1 Основні завдання управління капіталом страхової організації

Завдання	
Надання постійної фінансової рівноваги підприємству під час його розвитку.	Оптимізація розподілу сформованих ресурсів за видами діяльності та напрямками використання
Створення умов для досягнення максимальної доходності ресурсів при запланованому рівні фінансового ризику.	Забезпечення мінімізації фінансового ризику, пов'язаного з використанням капіталу, при запланованому рівні його доходності.
Формування достатнього обсягу фінансових ресурсів, що забезпечить необхідні темпи економічного розвитку підприємства.	Встановлення достатнього рівня фінансового контролю над підприємством з боку його засновників.
Забезпечення достатньої фінансової гнучкості підприємства.	Оптимізація фінансового обороту страховика та своєчасне реінвестування ресурсів.

Джерело: побудовано автором за матеріалами [12]

В наукових працях підтримують професійне управління капіталом страховика, яке передбачає дотримання перелічених вимог та, додатково, забезпечення більшої диверсифікації активів страховика та їх вищої доходності. У таблиці 1.2 наведено завдання управління капіталом страховика на рівні держави, страхової компанії й компанії з управління активами.

Отже, управління капіталом страховика – це діяльність, спрямована на формування оптимального співвідношення власного й залученого капіталу, забезпечення ефективнішого використання власного капіталу, розміщення акумульованих страхових резервів із урахуванням принципів безпечності, прибутковості, ліквідності й диверсифікованості.

Таблиця 1.2 Рівні управління капіталом страховика та завдання, що вирішуються

Завдання		
-достатність капіталу; -повнота формування капіталу; -повнота формування фондів і резервів; -напрями розміщення фондів і резервів; -забезпечення дотримання вимог платоспроможності	-максимізація вартості акціонерного капіталу; -забзпечення умов для виконання зобов'язань перед страхувальниками; -отримання інвестиційного прибутку	-диверсифікація розміщення страхових резервів; -вища дохідність активів
На рівні держави		
На рівні страхових компаній		
На рівні компаній з управління активами		

Джерело: побудовано автором за матеріалами [13]

З позицій фінансового менеджменту, завданнями фінансової діяльності страхових компаній є: фінансове забезпечення всіх напрямів діяльності страховика і насамперед страхової діяльності; досягнення необхідного розміру результативних показників діяльності страхової організації; виконання фінансових зобов'язань перед страхувальниками, власниками, бюджетом та державними цільовими фондами, кредиторами, інвесторами та ін.; мобілізація фінансових ресурсів в обсязі, необхідному для збільшення власного капіталу та фінансування подальшого розвитку страховика; забезпечення ефективного та цільового розподілу і використання фінансових ресурсів; пошук резервів збільшення доходів, прибутку, а також підвищення рентабельності та платоспроможності страхової компанії.

Базуючись на наукових дослідженнях широкого кола вчених, нами визначено, що основними складовими забезпечення фінансової надійності страхових компаній є: власний капітал, страхові резерви, перестраховання та тарифна політика. Від якості управління ними керівництвом страховика і буде залежати наскільки добре буде почувати себе організація на страховому ринку в тих чи інших умовах.

Першочерговою умовою забезпечення фінансової надійності страховика є розмір власного капіталу. Власний капітал страхової компанії є гарантією

збереження її фінансової надійності, навіть за умови недостатності страхових премій та прибутку від інвестиційної діяльності, необхідних для виконання поточних та довгострокових зобов'язань. Нарощення власного капіталу страховика є свідченням зміцнення позиції компанії на ринку.

Фінансова надійність виявляється у ступеню довіри як з боку споживачів страхових послуг (надання відповідної послуги та її кваліфікованого супроводу, своєчасна виплата та відсутність прихованих умов і т.д.), так й з боку держави (впевненість у веденні добросовісного бізнесу, сумлінність страховика як платника податків і активного учасника вітчизняного фінансового ринку).

Під фінансовою надійністю суб'єкта страхового бізнесу ми розуміємо такий його стан, який характеризується достатнім рівнем фінансового забезпечення, що здатний сприяти розвитку страхового бізнесу; збалансованим страховим портфелем; доброю репутацією на ринку страхування.

Отже, за результатами дослідження нами запропонована загальна система показників для оцінки фінансової надійності страхової компанії, які сформовані у п'ять груп (показники, що характеризують здатність виконувати зобов'язання; показники, що характеризують достатність власних коштів для виконання страхових зобов'язань; показники, що характеризують рівень виплат; показники, що характеризують заборгованість страхувальників і страховика за страховими виплатами; показники, що характеризують міру незалежності від перестраховування). Вважаємо, що саме ці показники найточніше відображають здатність страхової компанії виконати свої фінансові зобов'язання перед страхувальником та іншими кредиторами.

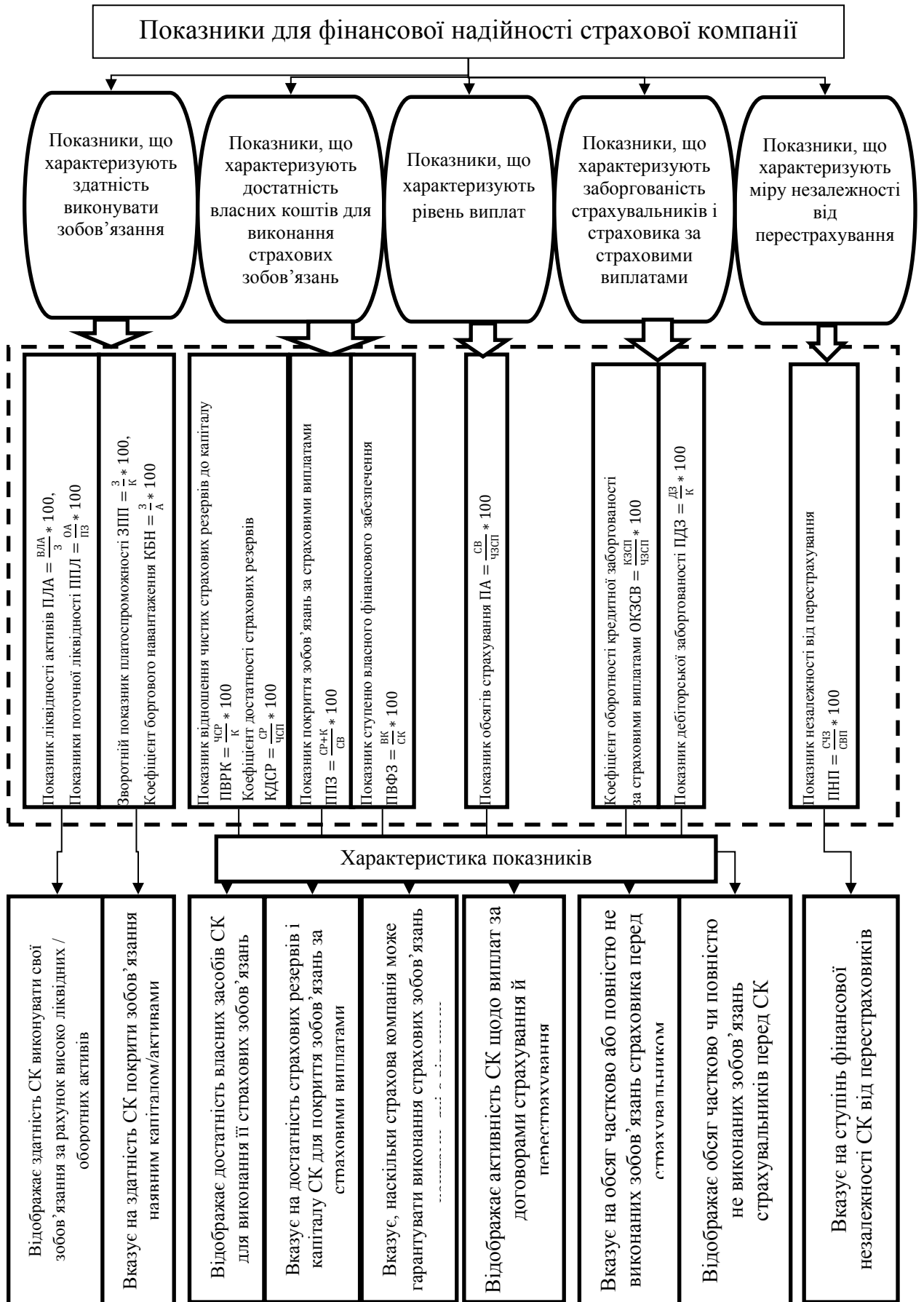

Рисунок 1.3 Система показників для оцінки фінансової надійності страховика
Джерело: побудовано автором за матеріалами [14,15,16]

РОЗДІЛ 2

ОЦІНКА ФІНАНСОВОГО МЕНЕДЖМЕНТУ СТРАХОВИХ КОМПАНІЙ УКРАЇНИ

Ринок страхових послуг є другим за рівнем капіталізації серед інших небанківських фінансових ринків. Загальна кількість страхових компаній станом на 30.09.2018 становила 285, у тому числі СК "life" 1 – 31 компанія, СК "non-life" – 254 компанії, (станом на 30.09.2017 – 296 компаній, у тому числі СК "life" – 34 компанії, СК "non-life" – 262 компанії). Кількість страхових компаній має тенденцію до зменшення, так за 9 місяців 2018 року порівняно з аналогічним періодом 2017 року, кількість компаній зменшилася на 11 СК.

Питома вага чистих страхових премій у валових страхових преміях за 9 місяців 2018 року становила 72,8%, що на 6,6 в.п. більше в порівнянні з 9 місяцями 2017 року.

Для більш детального аналізу страхового ринку необхідно визначити динаміку кількості страхових компаній та рівень їх концентрації (табл.2.1). Це допоможе оцінити загальний потенціал зазначених фінансових установ стосовно обсягів надання страхових послуг.

**Таблиця 2.1 Кількість страхових компаній та їх концентрація в
Україні у 2011-2017 рр.**

Кількість страхових компаній	2012р.	2013р.	2014р.	2015р.	2016р.	2017 р.
Загальна кількість, од.	414	407	382	361	310	294
в т.ч. СК «non-Life»	352	345	325	312	271	261
в т.ч. СК «Life»	62	62	57	49	39	33
Топ 100 СК «non-Life», %	84,3	92,1	93,4	96,1	96,9	98,0
Топ 200 СК «non-Life», %	91,0	99,2	99,5	99,9	99,9	99,9
Топ 10 СК «Life», %	90,4	90,9	91,2	87,9	89,4	96,7
Топ 20 СК «Life», %	97,9	98,3	98,7	99,0	99,5	100,0

Джерело: побудовано за матеріалами [17]

Загальна кількість страхових компаній станом на кінець 2017 становила 294, у тому числі «life» – 33 компанії, «non-life» – 261 компаній. Кількість страхових компаній має тенденцію до зменшення, а саме: відбулося

зменшення на 120 страхових компаній з кінця 2012 року до 2017 року. Також спостерігається низький рівень розвитку страхування життя. Необхідно відзначити, що особливістю розвитку страхового ринку України є те, що він на 87,4% складається зі страхових компаній «non-Life» (страхових компаній, які займаються ризиковими видами). Причиною низького рівня розвитку страхування життя є те, що населення України не має вільних коштів та довіри до страхової системи в цілому.

Показник кількості страхових компаній доречно розглядати разом з показником концентрації страхового ринку. Так, станом на кінець 2017 року лише 200 страховиків «non-Life» із 261 (76,6%) акумулюють 99,9% всіх зібраних страхових премій. Тобто можемо говорити про наявність на страховому ринку «псевдо страхування», оскільки 0,01% страхових премій збирають 61 із 261 страховиків. Подібна тенденція спостерігається і на ринку страхування життя. Так, протягом досліджуваного періоду 20 СК (60,6% загальної кількості СК «Life») акумулювали 100,0% страхових премій. Все це підтверджує низький рівень соціальної захищеності населення України, адже надходження премій зі страхування життя та кількість страховиків по цьому виду є надто малою аби забезпечити сталий розвиток.

На сьогодні в Україні проводяться реформи фінансового сектору, головним завданням якої є реалізація Комплексної програми розвитку фінансового сектору України до 2020 року, затвердженої розпорядженням Нацкомфінпослуг від 11.06.2015 № 1367, постановою Правління Національного банку України від 18.06.2015 № 391, рішенням Національної комісії з цінних паперів та фондового ринку від 30.06.2015 № 931.

Як запевняють аналітики страхового ринку України, зокрема віце – президент СК «АХА Страхування» В. Гавриленко, що страхові компанії пережили непростий період стагнації і знаходяться перед початком нової стадії зростання. Переважно це пов'язано з загальним оздоровленням економіки. Зростають продажі авто, зберігаються високі темпи житлового будівництва, банки починають активніше кредитувати населення. Все це

говорить про фінансову стабілізацію та поліпшення споживчих настроїв в цілому, що, в свою чергу, позитивно впливає і на динаміку страхового ринку.

Ефективність діяльності страхової компанії визначається багатьма показниками, проте насамперед, фінансовою стійкістю та рентабельністю здійснення господарських операцій, в першу чергу страхових, оскільки основне завдання страхової компанії – забезпечення здійснення страхових виплат при настанні страхових випадків в учасників формування страхового фонду. Спочатку проаналізуємо динаміку показників фінансових результатів (табл. 2.2).

Таблиця 2.2 Динаміка показників фінансових результатів НАСК «Оранта» м. Київ, 2015-2017 рр.

Показники	Роки			2017р. у % до	
	2015	2016	2017	2015р.	2016р.
Прибуток від реалізації, тис. грн	201369	211274	238617	118,50	112,94
Чистий прибуток, тис. грн	3272	-	31761	970,69	x
Середньорічна сума активів, тис. грн	675904	706196	655186	96,93	92,78
Середньорічна сума власного капіталу, тис. грн	225907	288454	187908	83,18	65,14
Коефіцієнт рентабельності продукції	2,37	2,28	2,57	x	x
Коефіцієнт рентабельності капіталу	0,005	-	0,05	x	x
Коефіцієнт рентабельності власного капіталу	0,01	-	0,17	x	x

Джерело: розраховано автором за даними річної консолідованої фінансової звітності НАСК «Оранта», м.Київ [18]

Розрахувавши та проаналізувавши динаміку показників фінансових результатів досліджуваної страхової компанії, бачимо, що у 2017 році порівняно з 2015 роком прибуток та чистий прибуток збільшуються. Проте, середньорічна сума власного капіталу у 2017 році зменшилась на 3,07% (порівняно з 2015р.) та на 7,22% (порівняно з 2016р.), також зменшилась середньорічна сума активів.

Далі проведемо оцінку фінансової надійності страхової компанії НАСК «Оранта» м. Київ за системою показників, визначених нами в пункті 1.3. (табл. 2.3).

За даними табл. 2.3. можна сказати, що показники, що характеризують здатність виконувати зобов'язання, такі як показник ліквідності активів які відображають здатність страхової компанії виконувати свої зобов'язання за рахунок високоліквідних активів у 2017 році, зменшився на 33,97% порівнянно з 2015 р.

Коефіцієнт боргового навантаження вказує на здатність страхової компанії покрити зобов'язання наявним капіталом, за досліджуваний період, спостерігаємо збільшення цього показника у 2017 році на 7,12% порівняно з базисним роком.

Таблиця 2.3 Показники оцінки фінансової надійності страхової компанії НАСК «Оранта» м. Київ 2015 – 2017 рр.

Показники	Роки			Темп росту 2017/2015рр.
	2015	2016	2017	
Показники, що характеризують здатність виконувати зобов'язання				
Показник ліквідності активів	16,21	10,14	10,703	66,03
Показники поточної ліквідності	398,19	370,89	426,14	107,02
Зворотній показник платоспроможності	48,38	144,82	248,67	513,99
Коефіцієнт боргового навантаження	66,58	59,15	71,32	107,12
Показники, що характеризують достатність власних коштів для виконання страхових зобов'язань				
Показник відношення чистих страхових резервів до капіталу	147,19	120,53	211,05	143,39
Коефіцієнт достатності страхових резервів	209,01	163,93	1328,107	635,43
Показник покриття зобов'язань за страховими виплатами	425,67	438,19	422,19	99,18
Показник ступеню власного фінансового забезпечення	29,14	181,42	118,18	405,56
Показник відношення чистих страхових резервів до капіталу				
Показник обсягів страхування	39,45	41,75	34,91	88,49
Показники, що характеризують заборгованість страхувальників і страховика за страховими виплатами				
Коефіцієнт оборотності кредитної заборгованості за страховими виплатами	0,95	0,75	0,54	56,84
Показник дебіторської заборгованості	7,91	7,503	18,05	228,19
Показники, що характеризують міру незалежності від перестраховування				
Показник незалежності від перестраховування	241,34	224,89	264,89	109,76

Джерело: розраховано автором за даними річної консолідованої фінансової звітності НАСК «Оранта», м.Київ [18]

Показники, що характеризують достатність власних коштів для виконання страхових зобов'язань такі як: показник відношення чистих страхових резервів до капіталу який відображає достатність власних засобів страхової компанії для виконання її страхових зобов'язань. Найбільше значення показника спостерігаємо у 2017 році 211,05 тис. грн, а найменше у 2016 році 120,53 тис. грн. Проте, в 2017 р. порівняно з 2015 р. цей показник збільшився на 43,49%.

Показник незалежності від перестраховування вказує на ступінь фінансової незалежності страхової компанії від перестраховиків у 2017 році порівняно с 2015 роком збільшився на 9,76%, але в 2016 році зафіксовано найменше значення даного показника за досліджуваний період, а саме 224, 89 тис. грн.

Далі, важливо проаналізувати показники оцінки платоспроможності для виявлення можливості НАСК «Оранта» м. Київ в подальшому покращенню фінансової стійкості в таблиці 2.4.

Таблиця 2.4 Показники оцінки платоспроможності НАСК «Оранта» м. Київ, 2015 - 2017 рр.

Показники	2015р.	2016р.	2017р.	Відхилення 2017/2015рр.	Нормативне значення
Коефіцієнт абсолютної ліквідності	0,67	0,69	0,78	0,11	≥ 0,2
Коефіцієнт швидкої (проміжної) ліквідності	2,94	3,64	4,201	1,261	≥ 0,7
Коефіцієнт покриття	2,98	3,71	4,26	1,28	≥ 1,0
Коефіцієнт загальної платоспроможності	0,502	0,69	0,402	-0,1	Збільшення

Джерело: розраховано автором за даними річної консолідованої фінансової звітності НАСК «Оранта», м.Київ [18]

Коефіцієнт абсолютної ліквідності має норматив 0,2-0,35, наші значення за три роки є вищими. Це значить, що НАСК «Оранта» зможе вчасно погасити борги у випадку, якщо термін платежів настане незабаром.

Для більш детальної оцінки розглянемо аналіз структури капіталу в таблиці 2.5.

Чим більший власний капітал, тим краще захищеним є товариство від впливу загрозливих для його існування факторів, оскільки саме за рахунок власного капіталу можуть покриватися збитки страховика. Якщо в результаті збиткової діяльності відбувається перманентне зменшення власного та статутного капіталу, НАСК «Оранта» м. Київ може опинитися на межі банкрутства.

Таблиця 2.5 Аналіз структури капіталу НАСК «Оранта» м. Київ, 2015 – 2017рр.

Показники	Роки			Відхилення %, 2017/2015
	2015	2016	2017	
Зареєстрований пайовий капітал	775 125	159 000	159 000	20,51
Капітал у дооцінках	208 655	234 112	208 196	99,78
Додатковий капітал	45	45	45	100,00
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	(817 302)	(121 424)	(199 767)	24,44
Резервний капітал	1 678	1 651	1 651	98,39
Інші резерви	57 628	15 000	18 715	32,48
Неконтрольована частка	78	70	68	87,18
Власний капітал	225 907	288 454	187 908	83,18

Джерело: розраховано автором за даними річної консолідованої фінансової звітності НАСК «Оранта», м.Київ [18]

За даними табл. 2.5 можна сказати, що власний капітал у 2017 році порівнянні з 2015 роком був не стабільний. Таке зменшення відбулося за рахунок зменшення майже всіх показників.

В аналізованому періоді страховик отримував непокритий збиток, який спостерігається з 2015 року.

Підвищення рівня фінансового менеджменту в НАСК «Оранта» дасть ще більше можливостей (табл. 2.6) для закріплення лідируючих позицій серед страхових компаній України у цій сфері.

На основі проведеного SWOT-аналізу підвищення рівня фінансового менеджменту В НАСК «Оранта», за допомогою експертного методу, нами встановлено вагові коефіцієнти. Найбільші суми добутків вагових коефіцієнтів на експерну оцінку визначені для переваг і можливостей розвитку розвитку фінансового менеджменту В НАСК «Оранта» (7,8 та 7,6 відповідно).

Серед виявлених переваг найбільшу питому вагу займає полегшення для клієнтів користування послугами страхової компанії, а серед можливостей зростання іміджевих позицій.

Таблиця 2.6 SWOT-аналіз підвищення рівня фінансового менеджменту В НАСК «Оранта»

S (Переваги)	Ваговий коефіцієнт	Експертна оцінка	Добуток	W (Недоліки)	Ваговий коефіцієнт	Експертна оцінка	Добуток
1	2	3	4	5	6	7	8
- Полегшення для клієнтів користування послугами страхової компанії;	0,5	8	4,0	- Недостатня кількість працівників для реалізації програм;	0,33	5	1,65
- Нарощення активів;	0,3	8	2,4	- Недостатній рівень грамотності працівників у сфері фінансового менеджменту;	0,12	8	0,96
- Полегшення роботи штатних працівників.	0,2	7	1,4	- Недостатній рівень кібербезпеки.	0,55	4	2,2
Всього	1	-	7,8		1	-	4,81
1	2	3	4	5	6	7	8
O (Можливості)				T (Загрози)			
- Зростання іміджевих позицій;	0,3	9	2,7	- Наявність фінансових шахрайств;	0,55	8	4,4
- Застосування сучасних технологій і досягнень НТП;	0,35	7	2,45	- Підвищення контролю за діяльністю організації;	0,15	5	0,75
- Функціонування у конкурентному середовищі.	0,35	7	2,45	- Недовіра населення.	0,3	6	1,8
Всього	1	-	7,6		1	-	6,95

Джерело: складено автором

Поглиблюючи дослідження, проведемо PEST-аналіз підвищення рівня фінансового менеджменту В НАСК «Оранта» (табл. 2.7).

Таблиця 2.7 PEST-аналіз підвищення рівня фінансового менеджменту в НАСК «Оранта» м.Київ

Р (Політичні фактори)	Е (Економічні фактори)
1	2
<ul style="list-style-type: none"> - Співпраця органів державної влади зі страховою; - реалізація та підтримка проектів на рівні держави; - мінімальний тиск влади на діяльність страхової компанії та надання преференцій; - соціальне партнерство з органами державної влади; - відсутність скарг, штрафів, від органів державної влади на основі самоврегульованості підприємства тощо. 	<ul style="list-style-type: none"> - додаткове залучення клієнтів на основі інноваційної діяльності; - вчасне реагування на економічні зміни на основі мобільності командного управління; - збільшення показників діяльності страхової компанії; - заощадження коштів страхової компанії з правильною організацією роботи фінансового менеджменту; - підвищення іміджевих позицій страхової компанії серед населення.
С (Соціальні фактори)	Т (Технологічні фактори)
<ul style="list-style-type: none"> - надання фінансових послуг найвищої якості; - збільшення рівня довіри населення до страхової компанії; - зацікавленість працівників у своїй результативності своєї діяльності; - значне покращення ефективності господарювання компанії, адже враховуються потреби, можливості та ідеї ключових стейкхолдерів страхової компанії (працівників); - підвищення відповідальності працівників. 	<ul style="list-style-type: none"> - використання новітніх фінансових технологій, які значно заощаджують фінансові ресурси; - економія часу при виконанні традиційних операцій; - створення нових можливостей щодо відкриття нових проектів; - зміна організаційного стилю управління на підприємстві; - налагодження комунікаційних зв'язків зовнішнього та внутрішнього середовища страхової компанії на основі мобільності, інформаційності, вчасного реагування на зміни та потреби стейкхолдерів; - створення нових можливостей щодо відкриття нових винаходів (проектів) в організації.

Джерело: складено автором

Провівши PEST-аналіз, визначено політичні, економічні, соціальні та технологічні фактори, які матимуть місце при підвищенні рівня фінансового менеджменту В НАСК «Оранта».

Для більш детального аналізу розглянемо показники оцінки фінансової стійкості в таблиці 2.8.

Таблиця 2.8 Показники оцінки фінансової стійкості НАСК «Оранта» м. Київ, 2015 – 2017 рр.

Показники	Роки			Абсолютне відхилення 2017/2015pp	Нормативне значення
	2015	2016	2017		
Показники структури капіталу					
Коефіцієнт автономії або фінансової незалежності	0,44	0,39	0,30	-0,14	≥ 0,5
Коефіцієнт концентрації залученого капіталу	0,56	0,61	0,69	0,13	< 0,5
Коефіцієнт фінансування	0,78	0,65	0,43	-0,35	≥ 1
Коефіцієнт фінансового ризику	1,28	1,55	2,32	1,04	< 1
Коефіцієнт довгострокового залучення позикових коштів	0,46	0,57	6,24	5,78	Зменшення
Коефіцієнт структури залученого капіталу	0,67	0,84	0,73	0,06	Збільшення
Показники стану оборотних активів					
Коефіцієнт маневреності власного капіталу	-0,02	0,64	0,58	0,56	Збільшення
Коефіцієнт забезпеченості оборотних коштів	-0,04	0,72	0,48	0,44	≥ 0,1
Коефіцієнт забезпеченості запасів	-1,28	37,19	23,61	22,33	≥ 0,5
Коефіцієнт маневреності власних оборотних коштів	-13,11	0,24	0,65	13,76	Збільшення
Показники стану основного капіталу					
Коефіцієнт реальної вартості майна	0,29	0,35	0,32	0,03	Збільшення
Коефіцієнт реальної вартості основних засобів у майні	0,29	0,34	0,31	0,02	Збільшення
Коефіцієнт накопичення амортизації	0,62	0,68	0,68	0,06	Зменшення
Коефіцієнт співвідношення оборотних і необоротних активів	0,21	0,53	0,57	0,36	Збільшення

Джерело: розраховано автором за даними річної консолідованої фінансової звітності НАСК «Оранта», м.Київ [18]

За даними табл. 2.8 можна сказати, що коефіцієнт забезпеченості власними коштами визначається як відношення власних оборотних активів до всіх оборотних активів і показує яка частина оборотних активів забезпечується власними джерелами фінансування.

Коефіцієнт автономії характеризує питому вагу власного капіталу в загальній сумі балансу. Показник станом на 2015 року був менше нормативного значення 0,44, а станом на 2017 рік він становить 0,30, незначне значення коефіцієнта можна пояснити тим що в компанії переважає частка залученого капіталу, тобто компанії не потрібно залучати додаткові кошти для проведення розрахунків.

Коефіцієнт фінансової стабільності визначається як відношення власного та залученого капіталу. За даними таблиці рівень фінансової стабільності збільшується, це говорить про підвищення фінансової стійкості компанії.

Щодо показника фінансової стабільності, то спостерігається зменшення, за рахунок відсутності довгострокових зобов'язань.

Величина маневреність робочого капіталу суттєво залежить від структури капіталу та галузевої належності підприємства. Він показує частку власного капіталу, яка вкладена в поточну діяльність, а яка капіталізована. Протягом 2015 – 2017 років спостерігалось незначне збільшення показника за рахунок збільшення статутного капіталу.

Показники, що характеризують здатність виконувати зобов'язання, такі як показник ліквідності активів які відображають здатність страхової компанії виконувати свої зобов'язання за рахунок високоліквідних активів у 2017 році, зменшився на 0,55% порівнянно с попередніми роками, коефіцієнт боргового навантаження вказує на здатність страхової компанії покрити зобов'язання наявним капіталом у 2017 р. збільшився на 3,70% за попередні роки.

РОЗДІЛ 3

НАПРЯМИ УДОСКОНАЛЕННЯ ОРГАНІЗАЦІЇ ФІНАНСОВОГО МЕНЕДЖМЕНТУ У НАСК «ОРАНТА» М. КИЇВ

Основною причиною падіння ефективності діяльності страхових компаній, що призводить до банкрутств і ліквідацій є наразі зниження довіри користувачів страхових продуктів і послуг до страхових компаній. В економічній ситуації, що склалася нині на вітчизняному фінансовому ринку, прийняття рішення щодо обрання страхової компанії для користування її послугами відбувається наявними та потенційними клієнтами на основі інформації про неї, її репутацію та імідж на фінансовому ринку. Зважаючи на це, доцільно запропонувати розширити межі використання репутаційно-іміджевого підходу у взаємодії системи фінансової стабільності страхової компанії із зовнішніми користувачами.

Вважаємо, що в умовах тотальної недовіри до більшості загальнодоступних джерел інформаційних ресурсів, скласти враження щодо репутації і іміджу страхової компанії споживач може лише на основі власних суджень і висновків. Тому пропонуємо в основу репутаційно-іміджевого підходу у взаємодії фінансової надійності НАСК «Оронта» із зовнішніми споживачами (рис.3.1) покласти запропоновані у роботі методичні засади зовнішнього оцінювання рівня фінансової надійності страхової компанії.

Оцінювання рівня фінансової надійності страхових компаній може проводитись керівництвом установ або управлінським персоналом, регуляторними органами, а також зовнішніми особами, зацікавленими у результативності їх функціонування. Такі особи, організації, суб'єкти можуть бути об'єднані у єдину групу під назвою «стейкхолдери».

Різні види стейкхолдерів мають різні можливості впливу, а також різний рівень інтересу до стану фінансової надійності страхової компанії. Їх оцінка фінансової надійності страхової компанії є тим фактором, що може мати вирішальне значення для прийняття рішення про використання послуг страхової компанії (якщо оцінювання проводиться з позиції потенційного

клієнта) чи стати аргументом для відмови від партнерських відносин з установою у майбутньому. Фінансові, інвестиційні, управлінські рішення, що приймаються стейкхолдерами, чинять вплив на фінансову стабільність страхової компанії.

Рисунок 3.1 Репутаційно-іміджевий підхід у взаємодії фінансової надійності НАСК «Оранта» м.Київ зі стейкхолдерами

Джерело: побудовано автором

На рис. 3.2 запропоновано карту стейкхолдерів для НАСК «Оранта» з конкретизацією їх впливу на фінансову надійності страхової компанії та рівня зацікавленості у результатах управління системою фінансової надійності.

Вплив на систему фінансова надійності страхової компанії	Високий		Середній		Помірний		Низький				
	Регулятори фінансового ринку - вплив через встановлення нормативів, накази, розпорядження				Засновники та власники – вплив через фінансове забезпечення, внутрішній контроль						
	Рейтингові агентства – вплив через позиціонування установи серед конкурентів на фінансовому ринку		Персонал – вплив через виконання (добросовісне чи ні) власних функцій і завдань		Топ-менеджмент – вплив через прийняття управлінських рішень у межах наданих повноважень		Інвестори, кредитори – вплив через прийняття позитивних				
	Засоби масової інформації – вплив через розповсюдження інформації про стан і репутацію установи			Партнери – вплив через прийняття рішень про підтримку партнерських стосунків або відмову від них			Клієнти – вплив через прийняття рішення про продовження використання послуг і продуктів або відмову від них				
Фізичні та юридичні особи – вплив через прийняття рішення щодо використання продуктів і послуг установи				Конкуренти – вплив через використання механізмів сумлінної або несумлінної конкуренції, сприяння відтоку клієнтів				Відокремлені підрозділи – вплив через виконання або невиконання встановлених показників діяльності			
Рівень зацікавленості в результатах управління системою економічної безпеки											

Рисунок 3.2 Карта стейкхолдерів фінансових установ з позиції управління фінансової надійності страхової компанії.

Джерело: побудовано автором

Оцінювання зовнішніми стейкхолдерами фінансової надійності страхової компанії базується на інформації, що є загальнодоступною та оприлюднюється професійними учасниками фінансового ринку або самостійно, або при сприянні рейтингових агентств, саморегулювальних організацій на ринках фінансових послуг, державних регуляторів, що також належать до зовнішніх стейкхолдерів. Таким чином, транспарентність або інформаційна відкритість фінансових установ є обов'язковою умовою для отримання зовнішніми стейкхолдерами об'єктивної і достовірної оцінки рівня їх фінансової стабільності.

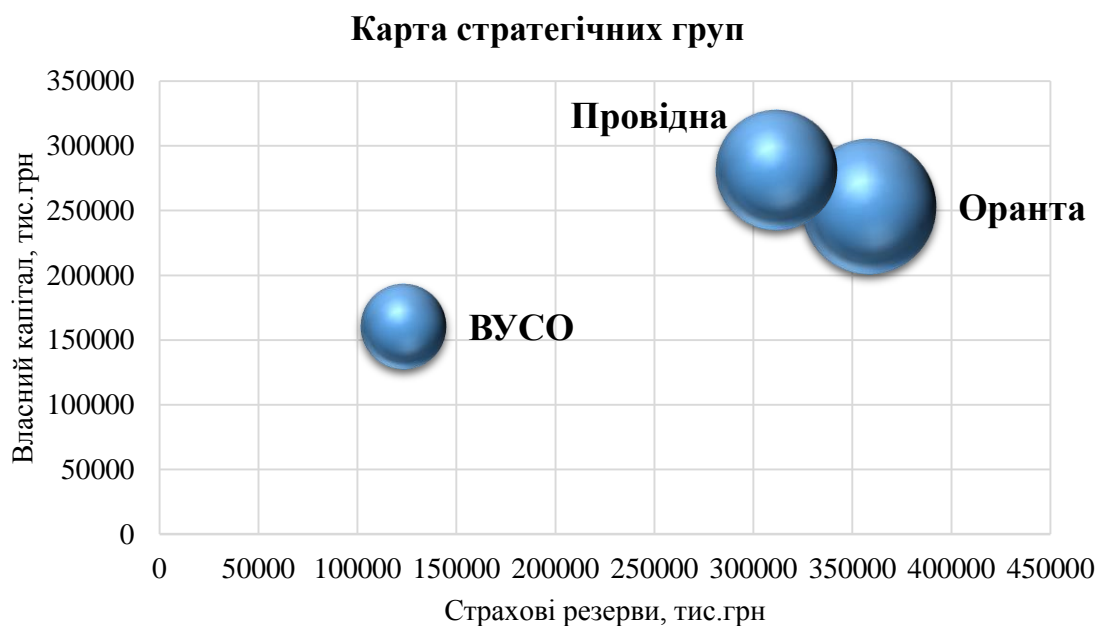
У процесі дослідження було встановлено, що стосовно страхової компанії існують певні вимоги щодо оприлюднення даних про результати діяльності. Відповідно до Закону України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні», страховики та інші фінансові установи

зобов'язані не пізніше, ніж до 30 квітня року, що настає за звітним періодом, оприлюднювати річну фінансову звітність і річну консолідовану фінансову звітність разом із аудиторським висновком шляхом розміщення на власній веб-сторінці з опублікуванням у періодичних або неперіодичних виданнях [19]. Отже, опублікування звітних даних є обов'язковим для страхової компанії.

Що ж до страхової компанії, то рівень їх прозорості уже кілька років визначається рейтинговими агентствами та публікується у засобах масової інформації.

Слід зазначити, що страхові компанії мають різний рівень прибутковості. Порівняємо НАСК «Оранта» м. Київ з іншими фінансовими інституціями на ринку. Складемо карту стратегічних груп (рис.3.3). Для цього оберемо 3 страхові компанії, які посідають близькі позиції на ринку та конкурують між собою.

Рисунок 3.3 Карта стратегічних груп

Джерело: складено автором

Проте, зазначимо наразі страхової компанії не розроблено інструментарію для оцінювання рівня їх прозорості. Тому пропонуємо провести аналіз стану їх інформаційної відкритості шляхом визначення

наявності або відсутності про них відомостей у відкритому доступі. Для проведення експрес-оцінювання пропонуємо перелік параметрів (табл. 3.1).

Таблиця 3.1 Параметри експрес-оцінювання рівня відкритості

№ з/п	Параметр оцінки	СК1	СК2	СК3
1	Розміщення даних фінансової звітності у вільному доступі	1	1	1
2	Розміщення даних про керівництво установи	1	1	1
3	Розміщення даних про партнерів, пов'язаних із установою юридичних осіб	1	1	1
4	Розміщення даних про рейтингові позиції установи у ренкінгу	1	1	1
5	Розміщення даних про частку установи на ринку фінансових послуг	-	-	-
6	Розміщення даних про відкриття ліцензії на провадження страхової діяльності	1	1	1
7	Розміщення даних про кількість працівників установи	1	1	1
8	Розміщення даних про кількість клієнтів установи	-	-	-
9	Розміщення інформації про стратегію розвитку установи	1	-	-
10	Розміщення установчих документів	1	1	-
11	Розміщення аудиторських висновків	1	1	1
12	Розміщення прогнозних звітів щодо діяльності установи	1	1	1
13	Розміщення показників обсягів наданих послуг	1	1	1
14	Розміщення значень показників фінансових коефіцієнтів оцінки стану та результатів діяльності установи	1	-	-
15	Розміщення відомостей про емісійну діяльність установи, збори акціонерів, дивідендну політику (у випадку, якщо установа не є акціонерним товариством і не проводить емісійну діяльність, даний показник умовно оцінюється у 1 бал)	1	1	1
16	Розміщення інформації про політику ризик-менеджменту установи	-	-	-
17	Розміщення інформації про умови надання послуг, їх види та вартість	1	1	1
18	Розміщення контактних даних установи для звернення потенційних і наявних клієнтів	1	1	1
19	Розміщення даних про результати перевірок Нацкомфінпослуг та/або НКЦПФР	1	1	1
20	Розміщення даних про організаційну структуру установи	1	1	1
	Всього	17	15	14

Джерело: побудовано автором СК1 - НАСК «Оранта», СК2 – ПрАТ «СК «Провідна», СК3 – СК «ВУСО»

Таким чином, розглянувши параметри експрес-оцінювання рівня відкритості можна сказати що максимальна бальна оцінка в НАСК «Оранта» м. Київ становить 17 балів, а найменше в страховій компанії «ВУСО» становить 14 балів. Рівень інформаційної прозорості/відкритості в НАСК «Оранта» м. Київ 99,94%, ПрАТ «СК «Провідна» 99,93%, СК «ВУСО» 99,92% який означає абсолютний рівень транспарентності фінансової установи.

Для страхових компаній також формуються рейтинги за широким переліком параметрів.

З позиції зовнішнього стейкхолдера, для оцінювання рівня фінансової стійкості страхової компанії доцільно використати рейтинги страхових компаній

- за обсягами активів (можна дати оцінку майновій безпеці установи),
- за розмірами резервів (дають змогу виявити, скільки коштів установа може спрямувати на виконання завдання забезпечення функціонування власної системи фінансової надійності або усунення негативних наслідків дії загроз на результати діяльності),
- за розмірами виплат і премій (характеризують рівень довіри клієнтів до установи та її ділову репутацію при виконанні зобов'язань),
- за розміром капіталу (його наявність є основою забезпечення фінансово-інвестиційної безпеки).

У табл. 3.2 представлено перелік страхових компаній, що входять до першої десятки рейтингів за перерахованими параметрами.

З проведених нами дослідженнях прослідковується, що більшість компаній, які увійшли до одного рейтингу, займають високі позиції і у інших рейтингах. Таким чином, вивчивши принаймні один рейтинг страхової компанії на ринку, зовнішній стейкхолдер матиме уявлення про тих його професійних учасників, що мають найкращі показники діяльності, а отже, зуміли так управляти власною системою економічної безпеки, аби гарантувати господарську стабільність і перспективи подальшого функціонування.

Таблиця 3.2 Рейтингові позиції страхових компаній України станом на III квартал 2018р.

Рейтингова позиція	Параметр рейтингування				
	За обсягами активів	За розміром капіталу	За розмірами резервів	За розмірами виплат	За обсягами премій
1	Уніка	Креміль	Уніка	АХА страхування	АХА страхування
2	Креміль	Альянс Страхова група «ТАС»	АХА страхування	Уніка	Уніка
3	АХА страхування	ІНГОУкраїна	PZU Україна	PZU Україна	ТАС СГ
4	ІНГОУкраїна	АХА страхування	ІНГОУкраїна	Інноваційні страхові технології	ІНГОУкраїна
5	PZU Україна	Уніка	ТАС СГ	ТАС СГ	Арсенал страхування
6	Альянс	ТАС СГ	Арсенал страхування	ІНГОУкраїна	Провідна
7	ТАС СГ	Кредо	УСГ	Провідна	УСГ
8	Арсенал страхування	PZU Україна	Княжа	УСГ	PZU Україна
9	УСГ	Арсенал страхування	ОРАНТА	Арсенал страхування	Альфа страхування
10	Княжа	Універсальна	Універсальна	АСКА	ОРАНТА

Джерело: побудовано за на основі матеріалів [20]

Отже, запропоновані нами рекомендації щодо вдосконалення управління системою економічної надійності страхових компаній базуються на клієнтоорієнтованому управлінні та побудові партнерської взаємодії системи фінансової стійкості страхової компанії із зовнішніми стейкхолдерами. Результати оцінювання рівня фінансової стійкості страхової компанії із позиції зовнішніх стейкхолдерів у межах репутаційно-іміджевого підходу до управління нею та оцінювання рівня фінансової стійкості страхової компанії із позиції управлінського персоналу дозволили встановити, що високий рівень фінансової стійкості є характерними для страхової компанії.

ВИСНОВКИ

За результатами дослідження нами запропонована загальна система показників для оцінки фінансової надійності страхової компанії, які сформовані у п'ять груп (показники, що характеризують здатність виконувати зобов'язання; показники, що характеризують достатність власних коштів для виконання страхових зобов'язань; показники, що характеризують рівень виплат; показники, що характеризують заборгованість страхувальників і страховика за страховими виплатами; показники, що характеризують міру незалежності від перестраховування). Вважаємо, що саме ці показники найточніше відображають здатність страхової компанії виконати свої фінансові зобов'язання перед страхувальником та іншими кредиторами.

В результаті проведеного аналізу ринку страхових послуг України, виявлено, що він є другим за рівнем капіталізації серед інших небанківських ринків. На основі проведеного дослідження встановлено, що кількість страхових компаній має тенденцію до зменшення, так за 2016 рік порівняно з 2015 роком, кількість компаній зменшилася на 51 страхову компанію, порівняно з 2014 роком зменшилася на 72 страхові компанії, а станом на 30.06.2017 р. порівняно з аналогічною датою 2016 року, кількість компаній зменшилася на 43 страхові компанії.

Проведено оцінку фінансової стійкості страхових компаній на прикладі НАСК «Оранта». Оцінку здійснено за системою показників визначених нами в п. 1.3. В результаті дослідження встановлено, що страхова компанія має можливості для нарощування фінансового потенціалу.

У ході проведеного дослідження нами було виявлено, що у економічній ситуації, яка склалася нині на вітчизняному фінансовому ринку, прийняття рішення щодо обрання страхової компанії для користування її послугами відбувається наявними та потенційними клієнтами на основі інформації про неї, її репутації та іміджу. Доведено, що репутацію та імідж суб'єкта господарювання беруть до уваги усі категорії споживачів для прийняття інвестиційних, фінансових, управлінських рішень. Зважаючи на це, нами запропоновано розширити межі використання репутаційно-іміджевого

підходу у взаємодії системи фінансової стабільності страхової компанії із зовнішніми користувачами. Вважаємо, що в умовах тотальної недовіри до більшості загальнодоступних джерел інформаційних ресурсів, скласти враження щодо репутації і іміджу страхової компанії споживач може лише на основі власних суджень і висновків. Тому запропоновано в основу репутаційно-іміджевого підходу у взаємодії фінансової стабільності страхової компанії із зовнішніми споживачами покласти запропоновані методичні засади зовнішнього оцінювання рівня фінансової стійкості страхової компанії.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Антонова О.М. Фінансовий менеджмент: Навчальний посібник / О.М. Антонова, В.В. Жебка, А.В. Кривуца – К.: Видавництво «Логос», 2012. – 316 с.
2. Кисільова І. Ю. Оцінка фінансової надійності страховика. Вісник Одеського національного університету. –2014. – № 19. – Вип. 2(5). – С. 139-143.
3. Олійник В. М. Методологічні засади забезпечення фінансової стійкості страхових компаній: дис. д-ра екон. наук: 08.00.08. Укр. акад. банк. справи. Суми. – 2016. – 507 с.
4. Ткаченко Н.В. Страхування. Навчальний посібник / Н. В. Ткаченко – К.: Ліра, 2007. – 376 с.
5. Чернова Г.В. Страхование и управление рисками. Навчальний посібник для бакалаврів / Г. В. Чернова – М. : Издательство Юрайт, 2014. — 767 с.
6. Шакура О. О. Дослідження сутності фінансової надійності страховика в умовах розвитку системи комерційного страхування в Україні / О. О. Шакура // Науковий вісник НЛТУ України. - 2013. - Вип. 23.15. - С. 270-277.
7. Шевчук О. В. Управління фінансовими ресурсами страхових компаній / О.В. Шевчук, В.О. Фастунова // Економічний вісник Донбасу. — 2010. — № 2. — С. 116-126.
8. Шірінян Л. В. Фінансова надійність і фінансова стійкість страховиків / Л. В. Шірінян // Актуальні проблеми економіки. — 2007. — №9. — С. 173-178.
9. Міценко Н.Г. Ресурсний потенціал підприємства: сутність, структура, стратегія використання / Н.Г. Міценко // Науковий вісник НЛТУ України. – 2010. – Вип. 20.9. – С. 193-199

10. Нагайчук Н. Г. Теоретичні підходи до визначення змісту поняття «фінанси страхових організацій» / Н. Г. Нагайчук // Інвестиції: практика та досвід. – 2010.-№11. – С. 32-35.
11. Добош Н. М. Основні принципи формування та управління капіталу страхових організацій / Н. М. Добош // Вісник Національного університету «Львівська політехніка». Менеджмент та підприємництво в Україні: етапи становлення і проблеми розвитку. – 2013. – № 767. – С. 132-140.
12. Братюк В. П., Гудачок Я. Ю. Дослідження управління фінансовою надійністю страховика на прикладі страхових компаній України. / В. Братюк. // Ефективна економіка. – 2014.– № 11. Режим доступу: <http://www.economy.nauka.com.ua>.
13. Ковальчук О.В. Економічний капітал банку - складова системи ризикменеджменту / О. В. Ковальчук [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.nbuv.gov.ua/portal/natural/Vnulp/Menegment/2010_682.
14. Аберніхіна І. Г. Система показників оцінки фінансової надійності страховика / І. Г. Аберніхіна, І. Г. Сокиринська // Фінанси України. – 2017. – № 6. – С. 74-86.
15. Гудков А. Н. Управление финансовой устойчивостью страховой организации: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня к-та екон. наук: 08.00.10 "Финансы, денежное обращение и кредит" / А.Н. Гудков. — Иваново, 2010. — 40 с.
16. Бутиріна В. М. Концептуальні основи фінансової стійкості страхових організацій. Вчені записки Таврійського національного університету. / В. М Бутиріна. // Сер.: економіка та управління. – 2013. – № 26 (65). – С 2026. Режим доступу:http://sneconmanag.crimea.edu/arhiv/2013/uch_26_lecon.
17. Barth M. Risk-Based Insurance Solvency Regulation in the U.S., Presented at World Bank Contractual Savings Conference Supervisory and Regulatory Issues in Private Pensions and Life Insurance / M. Barth. – November, 2003. – 115 p.

18. Консолідована фінансова звітність НАСК «Оранта». [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://oranta.ua/>. – Назва з екрану.
19. Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні: Закон України: [Електронний ресурс]: від 16. 07. 99 № 996-XIV, редакція від 16.11.2018 на підставі 2545-VIII. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua>. – Назва з екрану.
20. Страховой новостной портал "Фориншурер" [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://forinsurer.com>. – Назва з екрану.
21. Гарбар Ж. В. Роль страхових компаній в розвитку фінансового ринку України / Ж. В. Гарбар // Збірник наукових праць ВНАУ. - 2012. - № 3 (69). - С. 20-36.
22. Дєєва Н. Механізм функціонування приватних і публічних акціонерних товариств: відмінності і проблеми / Н. Дєєва // Економічний аналіз. – 2010. – № 7. – С. 257-261.
23. Журавка О. С., Бочкарева Т. О Фінансова безпека сучасного страхового ринку України / О. С. Журавка, Т.О. Бочкарева // Економіка. Фінанси. Право. – 2015.— №6/1.— С. 57-65.
24. Костіна Н. І. Формалізація та структуризація процесів оподаткування страхової діяльності / Н. І. Костіна, Л. О. Позднякова // Економіка: проблеми теорії та практики – ДНУ, Дніпропетровськ. – 2001. – Вип. 84. – С. 20-30.
25. Лопата О. О. Система оцінки фінансової стійкості страхової компанії / О. О. Лопата, Н. О. Кобилиця, Л. Л. Лялька // Науковий вісник Національного лісотехнічного університету України : зб. наук.техн. пр. Львів : НЛТУ України, 2009.– Вип. 19.5. – С. 191-196.
26. Лотіков П. С. Державний контроль у галузі чорної металургії в Україні: організаційно-правовий аспект : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.07 / Лотіков Павло Сергійович. - Запоріжжя, 2009. - 212 с.

27. Методика оцінки фінансової устойчивості і платіжеспособності Страхової компанії [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <file:///E:/UPLOAD/metodika>.

28. Опарін В. Основні аспекти формування фінансового ринку як форми переміщення фінансового капіталу / В. Опарін // Економіка та держава. – 2011. – №7. – С. 21–28.

29. Офіційний сайт Державної служби статистики України: [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua>

30. Офіційний сайт Національної комісії, що здійснює державне регулювання у сфері ринків фінансових послуг [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://nfp.gov.ua>

31. Показники оцінки фінансового стану страховика [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.virtual.ks.ua>.

32. Постанова Правління НБУ від 18.06.2015 року №391, що затвердила Комплексну програму розвитку фінансового сектору України до 2020 року.

33. Про страхування : закон України : від 7 берез. 1996 р. № 85/96-ВР // Відомості Верховної Ради України. - 1996. - № 18. - Ст. 78.

34. Фінанси: підручник / [С. І. Юрій [та ін.]; за редакцією С. І. Юрія, В. М. Федосова. — Київ: Знання, 2012. 687 с.

35. Шірінян Л. В. Рейтингова система і рейтинг-оцінка фінансової стійкості страхових компаній України / Л. В. Шірінян // Світ фінансів. – 2007. – № 2. – С. 152–163.

36. Аналітичний огляд за 2017 р. Страховий ринок [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://www.credit-rating.ua>.

Додатки

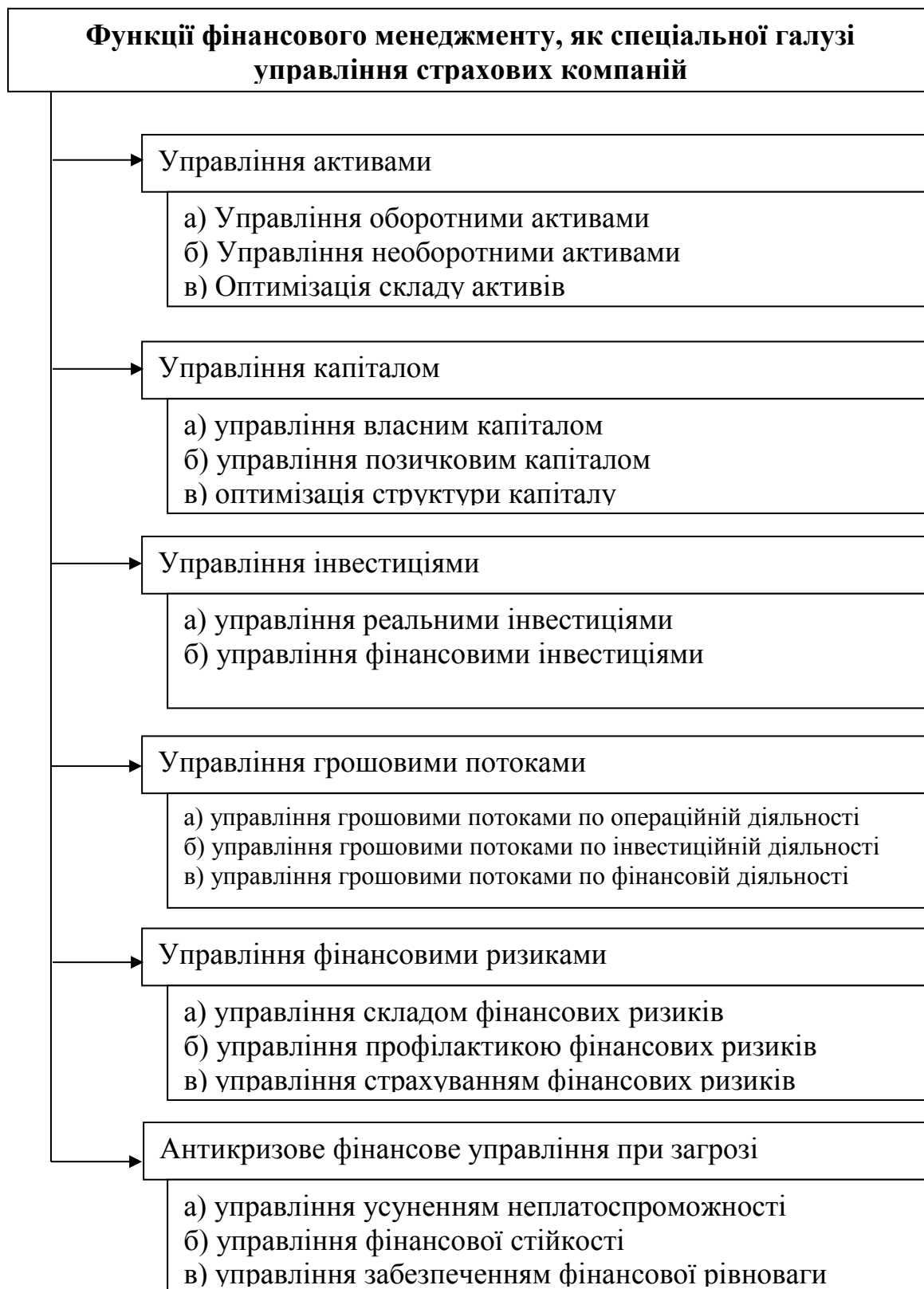

Рисунок – Багаторівнева функціональна система управління фінансовою діяльністю підприємства

Джерело: побудовано автором за матеріалами [7]

Додаток Б

Таблиця 1 Основні показники діяльності страхового ринку України та його динаміка

Показники	2014 р.	2015 р.	2016 р.	I півріччя 2016 р.	I півріччя 2017 р.	Темпи приросту %		
						2015/ 2014 рр.	2016/ 2015 рр.	I півріччя 2017 р./ I півріччя 2016 р.
Кількість договорів страхування, укладених протягом звітної періоду, тис. одиниць								
Кількість договорів, крім договорів з обов'язкового страхування від нещасних випадків на транспорті, у тому числі:	35975,7	109106,8	61272,8	16375,6	35847,8	203,3	- 43,8	19472,2
- зі страхувальниками-фізичними особами	32699,4	106321,2	42534,6	14978,6	33839,9	225,1	-60	18861,3
Кількість договорів з обов'язкового особистого страхування від нещасних випадків на транспорті	98737,5	93322,5	118198,4	66590,9	54147,6	-5,5	26,7	-12443,3
Страхова діяльність, млн. грн.								
Валові страхові премії, у тому числі:	26767,3	29736,0	35170,3	16327,0	21222,8	11,1	18,3	30,0
зі страхування життя	2159,8	2186,6	2756,1	-	-	1,2	26,0	-
Валові страхові виплати, у тому числі:	5065,4	8100,5	8839,5	3954,5	4783,9	59,9	9,1	21,0
зі страхування життя	239,2	491,6	418,3	-	-	105,5	-14,9	-
Рівень валових виплат, %	18,9	27,2	25,1	24,2	22,5	-	-	-
<i>Чисті страхові премії</i>	18592,8	22354,9	26463,9	12982,0	13509,5	20,2	18,4	4,1
<i>Чисті страхові виплати</i>	4893,0	7602,8	8561,0	3771,8	4614,9	55,4	12,6	22,4
Рівень чистих виплат, %	26,3	34,0	32,3	29,1	34,2	-	-	-
Перестраховання, млн. грн.								
Сплачено на перестраховання, у тому числі:	9704,2	9911,3	12668,7	5729,8	9771,0	2,1	27,8	70,5
- перестраховикам-резидентам	8173,7	7381,1	8706,4	3345,0	7713,3	-9,7	18,0	130,6
- перестраховикам-нерезидентам	1530,5	2530,2	3962,3	2384,8	2057,7	65,3	56,6	-13,7
Виплати, компенсовані перестраховиками, у тому числі:	640,9	1345,8	1233,2	494,4	566,3	110,0	-8,4	14,5
- перестраховиками-резидентами	172,4	497,7	278,5	182,7	169,0	188,7	-44,0	-7,5
- перестраховиками-нерезидентами	468,5	848,1	954,7	311,7	397,3	81,0	12,6	27,5
Отримані страхові премії від перестраховальників-нерезидентів	12,9	38,1	40,1	20,2	20,2	195,3	5,2	0,0
Виплати, компенсовані перестраховальникам-нерезидентам	9,9	12,9	14,2	8,1	0,1	30,3	10,1	-98,8

Продовження таблиці 1

Страхові резерви, млн. грн.								
Обсяг сформованих страхових резервів	15828,0	18376,3	20936,7	19036,8	20778,1	16,1	13,9	9,1
- резерви зі страхування життя	5306,0	6889,3	7828,2	11888,1	7797,5	29,8	13,6	-34,4
- технічні резерви	10522,0	11487,0	13108,5	7148,7	12980,6	9,2	14,1	81,6
Активи страховиків та статутний капітал, млн. грн.								
Загальні активи страховиків (згідно з формою 1 (П(С)БО 2))	70261,2	60729,1	56075,6	54722,2	55173,3	-13,6	-7,7	0,8
Активи, визначені ст. 31 Закону України «Про страхування» для представлення коштів страхових резервів	40530,1	36418,8	35071,9	33742,2	33787,1	-10,1	-3,7	0,1
Обсяг сплачених статутних капіталів	15120,9	14474,8	12661,6	12534,8	12758,4	-4,3	-12,5	1,8

Джерело: побудовано за матеріалами [56]